

Portowa 13/15

Miejski Urząd Bezpieczeństwa Publicznego

Sześciopiętrowy budynek przy ul. Portowej został wybudowany w 1937 r. na potrzeby firmy Bergtrans. W czasie okupacji przejęli go Niemcy na cele biurowe. Po wojnie Bergtrans wystąpił o zwrot nieruchomości, gmach zajęła jednak Komenda Miejska MO, która użytkowała go do 1946 r. Następnie został on przekazany Polskiej Agencji Morskiej, a część pomieszczeń użytkowała również firma Gdynia – Ameryka Linie Żeglugowe (od stycznia 1951 r. Polskie Linie Oceaniczne i Polska Żegluga Morska), której budynek zagarnęła Marynarka Wojenna. W październiku 1951 r. do gmachu wprowadziły się MUBP w Gdyni oraz KM MO. Liczba pomieszczeń odpowiadała potrzebom obu instytucji i obie zajmowały porównywalną ilość miejsca. W 1955 r., po przekształceniach w bezpieczeństwie, administrację budynkiem przejęła KW MO (jednocześnie oficjalnie wywłaszczono dotychczasowego właściciela). Zgodnie z ustaleniami MUBP w Gdyni miał zwolnić na rzecz milicji pomieszczenia na pierwszym i drugim piętrze. Okazało się jednak, że postanowień tych nie dotrzymano, a do biur sprowadzono funkcjonariuszy Wydziału V „A” WUBP z Gdańska.

Po 1956 r. budynek nie zmienił funkcji. Do dziś stanowi siedzibę Komendy Miejskiej Policji w Gdyni.

Organizacja patriotyczna

Polska Organizacja Podziemna „Wolność” powstała wiosną 1950 r. Przez ponad rok przeprowadziła kilka głośnych akcji propagandowych. Sukcesem zakończyło się wrzucenie petard do gmachów TPPR w Gdańsku i Gdyni, grupa zdołała także podłożyć materiały wybuchowe w sali konferencyjnej KM PZPR w Gdyni, których nie udało się jednak zdetonować z uwagi na wadliwą spłonkę. Przed świętem 1 Maja 1951 r. członkowie organizacji rozrzucili blisko 10 tys. ulotek antykomunistycznych, co stanowiło ponad 70 proc. wszystkich ulotek ujawnionych w Polsce w tym roku.

Członkowie grupy składali uroczyste przysięgi, mieli własne pieczęcie, dyplomy i nominacje na stopnie oficerskie. Magazynowali broń oraz zbierali meldunki wywiadowcze, które stały się potem głównym argumentem oskarżenia.

Na trop organizacji funkcjonariusze UB wpadli w lipcu 1951 r. W rozpracowaniu wykorzystano agenta zwerbowanego spośród jej członków. Sprawie operacyjnej – przejętej następnie przez WUBP w Gdańsku – nadano kryptonim „Łotry”. Aresztowania przeprowadzono w grudniu 1951 r. W sprawie orzeczono aż osiem wyroków śmierci, z których cztery wykonano (na Bolesławie Tarnowskim, Janie Chołuju, Zygmuncie Izdebskim i Edmundzie Sternie).

Kazimierz Macyszyn (ur. 1933)

Jedynym funkcjonariuszem pionu śledczego gdyńskiej bezpieki, którego sprawę skierowano przed sąd w III RP, był Kazimierz Macyszyn.

Urodził się 1 lipca 1933 r. w Petlikowicach Starych w województwie tarnopolskim. Zaczynał jako aplikant śledczy w Wydziale Śledczym WUBP, szybko jednak trafił do Gdyni, dochodząc do

stanowiska starszego oficera śledczego. W 1954 r. został wydalony ze służby, ale w 1957 r. tryb rozwiązania umowy o pracę zamieniono na zwolnienie z wypłatą odszkodowania.

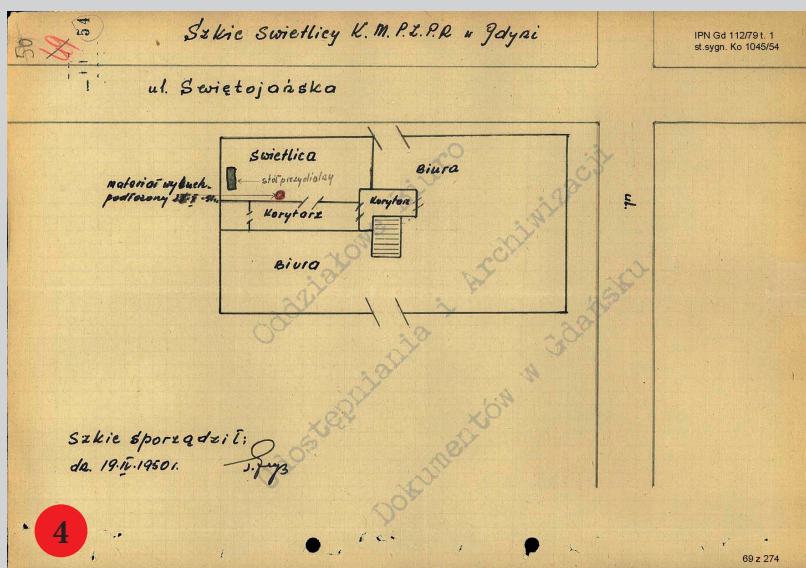
Powodów było kilka. Wstępując do służby, Macyszyn miał zaledwie szesnaście lat. Wydało się to dopiero po dwóch latach, gdyż w podaniu podał jako datę urodzenia rok 1930. W 1954 r. prowadzono wobec niego sprawę za bicie podejrzanego w czasie śledztwa, dochodzenie jednak umorzono. Popadł ponadto w konflikt z przełożonymi, którzy zarzucali mu lenistwo. On sam twierdził, że aresztowano niewinnych ludzi, z których potem „musiał wyciągać” informacje.

W III RP Macyszyna dwukrotnie postawiono przed sądem. W 2006 r. uprawomocnił się wyrok 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na 3 lata. Kolejną sprawę przed Sądem Rejonowym w Gdyni zawieszono w 2008 r.

Szefowie MUBP w Gdyni w latach 1951–1956	
Ryszard Zaleski	17 IV 1950–15 IX 1953
Jerzy Chmielecki	15 IX 1953–1 VII 1954
Kazimierz Kwolik	1 VII 1954–1 IV 1955
Roman Białek	1 IV 1955–31 XII 1956

1 Budynek przy ul. Portowej 13/15. Widok współczesny (fot. Krzysztof Filip)

- 1 Członkowie POP „Wolność”: Jadwiga Tarnowska, Bogusław Janiszewski i Matylda Janiszewska (ze zbiorów Krzysztofa Dziadziuszki)
- 2 Pieczęć organizacji POP „Wolność” (ze zbiorów Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej)
- 3 Kazimierz Macyszyn (ze zbiorów Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej)
- 4 Szkic świetlicy KM PZPR w Gdyni, w której członkowie POP „Wolność” podłożyli materiały wybuchowe, sporządzony w śledztwie przez Tadeusza Gryza (ze zbiorów Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej)
- 5 Ulica Portowa w Gdyni w czasie II wojny światowej (ze zbiorów Muzeum Miasta Gdyni)